

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:

Egész évre 4 frt.
Félévre 2 „
Negyedévre 1 „

A társulat minden rendű tagjai
a lapot tagdíjajkért kapják.

A lap szellemi részét illető czikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztárnoki —, az esetleges reclamációk pedig a kiadóhivataltak knidendősk.

magyar király szentté avatásának hétszázados
évfordulóján.

IRTA

V E S Z E L Y K Á R O L Y .

Szent István királylyal Magyarországon a keresztény hit is trónra lépett, annak magasztaláról terjesztvén a civilizáció, a valódi humanitás boldogító sugarait az ujoncz nemzetre, melyre nézve az még különlegesen is fenmaradhatásának talizmánja lőn. De a heves vérmérsékletű, hirtelen fellobbanó nemzet, mely talán maig is csak abban állandó, hogy ritkán tud egyet érteni, a szent apostoli király halála után hosszú időn át nagy mérvben veszélyezteté annak új alkotását, midőn a különböző trónkövetelők tusái között nehezen szoká meg a változást, sőt egyszer vissza is térvén a pogányság alig széthányt oltáraihoz, a kereszténység gyöngéd ültetvényét teljes kirtással fenyegette.

Azonban az isteni Gondviselés, mely kezében tartja a királyok szívet és végére mehetetlen bölcseségével vezeti a nemzetek sorsát, a megdicsőült király és különösen a boldogságos Szüz-Anya közbenjárásával, kinek hatalmas pártfogásába ajánlá sz. István szeretett hazáját és nemzetét, szent Lászlót ülteté a magyar trónra, ki a megingott királyi széket és az országot megszilárdítá, a keresztény hitet újból felvirágoztatá, hősies erényeivel, szent életével Magyarországot egy világra szóló dicsőség fényével elárasztá.

E keresztény hős, e dicső magyar király a szentek sorába való iktatásának hétszázadik évforduló napját üli meg holnapután, e folyó hó 27-ikén az általa alapított és sirhelyeül választott nagyvárad egyház kezdeményezésére az egész magyar katolikuság; sirjánál és a baza püspöki megyéinek minden templomában hálát rebegvén a Mindenhatónak azon kegyelemért, hogy ily királyt adott a nemzetnek, s a töredelem szentségének malasztjában részesülve megtisztult lélekkel emelvén fel Istenhez buzgó imáit, hogy hiv szolgálja, szent László esedezése és érdemei tekintetéből apostoli királyunk és fenséges családjára, édes magyar hazánkra és ennek minden népeire bő áldását árasztani méltóztassék.

E jubileum különös és magasztos jelentőséget nyer még az által is, hogy azt, valamint dicsőségesen uralkodó apostoli királyunk I. Ferencz József ő felsége megkoronáztatásának huszonötödik éves emlékünnepe, különösen azon magasztos momentumáért, mely ő felsége mély vallásos érzületéből származott intézkedése folytán az istentiszteletben nyert vala, oly lélekemelő, valódi hazafias kifejezést, amillenium méltó, a nemzethez illő bevezetésének tekinthetni.

Szent László, kit nemzete egykor úgy tisztelt,

mint atyját és kit ma úgy tisztel, mint égi pártfogóinak egyikét, a vallásosságból merítvén mindazon hősi jeles tulajdonságait, melyek őtszázadának legnagyobb királyává tévők, példányszerű életével, a trón magasztaláról ezafelé meg azon — korunkban és fájdalom! nálunk is újból felburjánzott — a kereszténységet meggyalázó és káromló elveket, hogy az evangelium szabályelvei össze nem egyeztethetők a kormányzás kívánalmaival, hogy a hős és a szent egybeférhetlen személyiségek; ő saját magasztos példájával mutatá meg, hogy a vallás, mely a királyokat a trónra emeli, egyedül védi és tartja fenn az országokat is, hogy a kereszt bülesesége biztosabbá teszi a kormányzást, mint a világ hamis bülesesége, hogy a jámborság képezi az ember legfelségesb nagyságát, hogy az Isten szerinti élet teremti a leghősiesb szívet, s rávezet az észnek legnemesb, legértelmes használatára.

Szent Lászlóban épen e meggyőződése folytán, ezafolatául azoknak, kik abban a csalódásban élnek, hogy a katonai erények, melyek bátorságot, lelkesedést tételeznek fel, nem egyesülhetnek oly szívben, melyet a szeretet, a béke és az ártatlanság édessége hevitenek, mintha bizony vétkesnek kellene lenniük, hogy vitézek lehessünk, nem vala kisebb a hős, mint a szent. Seregének élén már nem vala az a békés király, kihez legkisebb alattvalója is bátran közeledheték, ki mindenütt, a hol megjelent, rendezé a családok ügyeit kibékíté az atyákat fiaikkal, méltányosságra vezeté a felbuzdultszenvédélyeket, biztosítá az özvegyek és árvák jogait, nem királyul alattvalói közt, hanem a családja kebelében intézkedő atyául tűnván fel, mert eljárásában részletesen tárgyalá az ügyeket, melyekkel bibelődni lealacsonyítónak tartották volna alantásai, míg ő a királyi méltóságra nézve csak a népeinek bajival való nem gondolatot tartá lealázónak. Serege élén, mondjuk, már nem vala a békés és kegyes király, hanem egy rettentetlen hős, kinek bátorsága a veszély fokozódásához képest, napról-napra növekedett. Midőn az ország belbékéjének helyreállítása után tudomására jutott, hogy a pogány kúnok, nemely a nemzet megtérésével kibékülni nem tudó elégedetlen árulók behívására az ország erdélyi részeibe betörve ezeket pusztítani kezdték, bibontakozván a trón minden kényelméből, legvitézebb fegyvereseinek élén villámsebességgel rohana a Megváltó dicsőségének megboszulására és több győzedelmes csatákban tönkre veré a barbár ellenséget, közharcosként vegyülvén a hadakozók tömegébe, megfélekezvén arról, hogy ő a király és csak arról emlékeztvén

meg, hogy köteles életét a haza védelmére és népeinek üdvére feláldozni.

Igy legyőzvé országát külső ellenségeit, bent a hazában zsinatok tartása, böles törvények alkotása által visszaállítván az istentisztelet fenségét és templomok, zárdák és más jótékony intézetek fölépítésével előmozdítván az istenes hitélet terjedését, minden erejét arra fordítá, hogy nemzetében a valláserkölcsös érzületet fejlessze, a lehető legmagasb fokra emelje. E végre folyton sohajtozván a korona terhe alatt és gondjainak, megkötelmeinek sokasága miatt, egész lelkéből arra törekvék, hogy ő maga az erények, különösen az áhitat, a jótékonyosság és irgalm gyakorlatában, általában a keresztény élet követségében alattvalóinak példányképe legyen. Ily lelkületl eltörlé a visszaéléseket, visszaállítá a törvények tiszteletét és tekintélyét, kiragadván a nyilvános méltóságokat azon megvetésből, hová az igazságtalan választás sülyesztette volt, nem engedvén meg azt, hogy a hízlegések és nexusok a magasb rangu hivatalokkal, az államnak tett szolgálatok a szentély jövedelmeivel és méltóságaival fiztessenek ki, nem hagyván paragon heverni vagy nyomorogni az érdemet, féltékeny lévén a korona jogaira, de még jobban Isten dicsőségének előmozdítására, védvén a trón fenségét és előjogait a nélkül, hogy valamieskét vesztett volna népeinek szeretetéből, mindig kész kihallgatni a panaszokat vagy vigasztalni a nyomorultakat: szóval: kedves vala a nép előtt jóságáért, rettentés a gonoszokra nézve méltányosságánál fogva, drágalátos az egyháznak vallásosságáért, meg lévén győződve, hogy a kormányzat nem egyéb zsarnokságnál, mihelyt az csak pártfogoltjainak hasznos.

Végül hazája dicsőségét azzal is előmozdította, hogy Horvát- és Dalmátországot növérenek, ama tartományok elhalt királyja özvegyének akaratából Magyarországhoz csatolá.

Nem csoda, hogy ily jeles tulajdonságainak híre messzi földre terjede, böles kormányzását mindenütt az uralkodás követésre méltó mintájául tekinték, egész Európa udvarai a csodálással határos méltánylással kísérek példányszerű életének folyását; a harezmezőn tanusított hősiessége és kivívott győzedelmei pedig annyira lelkesíték a szent sirmak a pogányok kezéből való felszabadítására készülő kereszties hadakat, hogy őt a szent földre indult összes seregek fővezérének választák, minek elfogadásában az Urban történt kimulása megakadályozá.

A szent életű királynak halála becses vala Isten színe előtt, de emléke hazánkban, sőt az egyház

révén az egész földkerekségen a világ végéig fog élni. Nemzetének mély gyászát tanusítja az a magasztos elhatározása, hogy három éven átszünetelnie kellett minden mulatozásnak, minden örömyilvánítnak az egész magyar birodalomban. De azután is századról századra, III. Coelestin pápa által a szentek sorába való fölvétele óta le napjainkig kimutathatók azon nagy számban tiszteletére létesült templomok, oltárok, szobrok, dícsőítésére keletkezett énekek, hagyományok, melyek emléket fentartották és fenn fogják tartani. De hát miképen is halhatna ki nemzete hálás szívéből emléke egyik legjobb királyának? Miképen felejtkeznek el a világ katolikus egyháza Isten azon szolgájáról, kit maga a Magasságbeli már életében rendkívüli jótétemények véghezvitelére eszközül kiválasztott; kinek sírja mellé temetkezni óhajtottak többen utódai közül; kinek nyugvóhelyét ezer meg ezer buzgó zarándok lelki vigasztalást, testi bajban enyhülést bizalommal kereső szenvedő meglátogatta, kinek koporsója fölött a bírák által kimondott ítéletben teljesen megnyugodtak a peres felek?

Míndezek kellő megfontolása által ösztönözöttve legyünk azon teljes lelkünkéből, teljes szívünkéből, hogy ezen a nagy és dícső sz. király emlékének szentelt napon és azután is mindig mint a fényes ünnepélyességek maradandó kincse égi malasztul, hazánkat boldogító áldásúl szálljon szívünkbe az a szilárd elhatározás, hogy magasztos erényeinek buzgó követői leszünk életünk minden napjaiban, kérvén a Mindenhatót, hogy Szentünk esedezésére teljesítse jelen, az ő nyomdokaiban járó utódjáért és a hazáért égre emelt imáinkat, világosítsa fel nagyainkat annak megértésére, miszerint a jó erkölcs valamint legbiztosb talpja és támasza minden országnak, úgy legnagyobb dícsősége az embernek, vezesse egyházi és világi elöljárói által egész népünket azon meggyőződésre, hogy szent László erényeinek követése által a legkisebbek és legutolsók is nagyokká és dícsőkké lesznek.

Gyászbeszéd

Tisztelendő Horváth Zsófia főnöknő sírjánál.

1892. június.

Mint midőn az ölyv lecsap a galambok csoportjára, hogy egyet közülök prédájává ejtsen, szétrebbenek féltelmes visítással a bántatlanul hagyott társak is; vagy mint midőn a villám lesújt egyet a rengeteg fái közül, alapszámban megremeg minden közel állónak törzse, lombkoronája, s egy tempa morajjal kíséri növénytyársának lezuhanását: úgy remegett meg minden egyedében az erzsébetvárosi irtalmas növényeknek — a szeretet által egy családdá olvasztott — kicsiny csoportja

azon váratlan, villámcsapásként ható fájdalmas esemény láttára, hogy e szeretetház élető lelke, a magyar vallásos nevelés egyik lánglelkű, hangyaszorgalmu bajnoka, a szelid, jó testvér, az igaz és kegyes főnöknő Tisztelendő Horváth Zsófia nincs többé!

És a fájdalmas esemény hatása, mely e kicsiny, szent család lelkét megrendítette, nem maradt a zárda szent falainak batarai között, — oh hisz a gyászbirt bezárni nem lehet! — kihatott az a külvilágba is, s hasonlag a vihar esapása alatt mozgásba jött vízfömeghez, a mely mentől messzebbre terjed, annál nagyobb hullámokat vet: át és átszágulda érzelmeink özeánját, végenyészettel fenyegetve a fölületen buborékként úszó életörömeket.

Igenis, mert míg az isteni Gondviselés által az erzsébetvárosi leányiskola vezetésére kijelölt nővérek a szelid lelkű és ildomos vezetőt, az önfeláldozó jó testvért, a távolból e szomorú pompa omlására idejött rendtársak a hü és igaz barátinót siratják: addig a bánat legsötétebb fellege minket szülőket borított el e napon, minket szülőket, kik a gondos kérésznőt vagyunk kénytelenek rövid két év lefolyása alatt már másodikban keseregni, ki a reá bízott esemetéket, virágainkat ápolya, nemesítve, a vallásörökös elvek üdítő harnatával elárasztva munkálkodott fáradatlanul, hogy mind e földön díszítsék a kertjéből kikerült szép virágok lakjainkat a szelidség, erény és tudományos műveltség édes illatával árasztva el azokat, mint egykor az örök élet kertjének soha nem hervadó, az idők végeiglen folyton virágzó díszéivé legyenek.

Elszorul szívünk a gondolatra és méltán összefolynak bánatkönyeink kicsinyeink záporként omló könyveivel, hogy mi, a kik aggályok között lessük gyermekeink legparányibb vágyait, kik éjet nappallá teszünk, hogy nekik egy-egy apró örömet megszerezhesünk: tehetetlenül állunk e nagy esapással szemben e sírgödör közelében, s nem adhatjuk vissza többé soha — bármint óhajtanók is — nekik örömeik legfőbb forrását, a közös édes anyát, hanem a helyett kénytelenek vagyunk a drága tetemetek e rideg koporsóba helyezve örökre elrejtteni szemek elől.

Azokban méltott a magyar vallásos nevelés muzsája által mélyen gyászolt kedves halott porlandó részeit az örök nyugalomnak átadnók: szabadságot veszek magamnak arra, hogy a végtisztségtételre megjelent részvevő közönséget végig vezessem ama szép virágos kerteken, melyekben a boidögült élete folyama alatt kérészkedett: hadd ismerjék meg körvonalaít legalább annak a munkás életnek, melyet kórral küzdve, nem ritkán az öt félreértők haragjának és gyűlöletének dühével, úgy a világ előítéleteivel daczolva folytatott 25 év hosszú során keresztül, hogy azon napokban, midőn hön szeretett királyunk megkoronáztatásának 25 éves jubileumát örömmujongások között ünnepli hazánk, nemzetünk: az ő égbe röppent halhatatlan szelleme is egy negyed századon keresztül a tanítói pályán folytatott áldásdús ténykedéséért — a melyet földi jutalommal megjutalmazni lehetetlen! — elnyerje jubiláris ajándékképpen az örök élet ama koronáját, melyet Isten választottainak készített az ő országában.

Néhai tisztelendő Horváth Zsófia zárda-főnöknő 1847-ben született Rozsnyón.

Mint kis gyermek már felérezte magában a magasztos hitást, mely őt a földi élet örömeinek megvetésére ser

kentve azon munkakör felé utalta, mely a *contemplatív* irányu kebelt leginkább kielégítheti, s melyben haladva az emberiség és haza iránti legszentebb kötelemek teljesítése ezéjjából folytatott munka édes öntudata dús kárpótlást nyújt az elhagyott világi gyönyörökért.

Miután iskoláit elvégezte a serdülő hajdon — égye a vágytól életének minden pillanatát hasznos és üdvös tevékenységben töltheti el — a „Paulai-Szent-Vinczé”-ről nevezett irgalmas nővérek közé lépett.

Magára öltve a szüzi fátyolt — melynek szenttelen tiszta lapján az önmegadás sokat mondó jelszava áll — meg kezdette tanítói pályáját és ezen legtöbb hasznot és áldást terjesztő munka körében az emberi szellemnek folytatta hasznos életét utolsó lehetetjéig.

Mint szerzetesnő szép magyar hazánk minden vidékén megfordult, mindenfelé kegyes anyai kezének istenes gondolatokkal eltelt, fenkölt lelkének soha el nem muló, áldott nyomait hagyván maga után.

Egy évig Szathmárt, nyolcz évig Rozsnyón mint tanítónő; tizenhárom évig Kapuvárott és két éven keresztül Erzsébetváros községében, mint főnöknő működött.

És bány drága esetetét ápolta, fejlesztette, nemesített e hosszas gondos kertészkedésének ideje alatt! Hány anyuallal ajándékozta meg a földet és eget; női erényekben gazdag hölgyeket adván hön szeretett hazáknak, kik — a szelid nővér, majd főnöknő útmutatása szerint élve — Isten házába varázsozták a valódi tűzhelynek nem ritkán az életgondok felhőiből pusztító zivatarokkal fenyegetett — kicsiny körét! . . .

Saját édes ajkairól hallám kevéssel ez előtt miszerint: még nem katolikus vallású növendékei elött emeltek ott-ben, a szülői háznál, melyen a legfájdalmasabb édes Anyának, Magyarország Patrónájának, isteni szent Fiánál legfőbb Közbenjáróknak, a Boldogságos Szűz Máriának tiszteletére örökös lámpa ég.

És hány egykori kedves gyermeke szemében jelennek meg a bánatsajtolt könyvek harmatgyöngyei e pillanatban az ország mind ama vidékein, hol sajtó bánatunk forrása, néhai tisztelendő Horváth Zsófia főnöknő működött! . . .

Mert az ő élete nem volt egyéb, mint a hasznos és üdvös eszelekvények, az értéküket soha el nem vesztő emlékek osztogatásának szakadatlan láncolata.

Mikor a tanítás és a szeretet ház vezetésének nagy és terhes munkájában kifáradott: az áhítat szárnyain felemelkedett túl a föld határain, a csillagok fölé kért imádozott Jegyesét, a mi Urunk Jézus Krisztust, hogy sokasítsa meg munkájának gyümöleseit; végezze be szent Kegyelme az általa törékeny, gyarló emberi lény által megkezdett művet! s nem ritkán a mig mi gondtalanul éji nyugalomra hajtottuk fejünket, a jövő nap küzdelmeihez új erőt merítendő: az Ő összekulcsolt kezei, szolozsmát zengő ajkai, mennyei Völégényével társalgó liliontisza lelke virrasztottak álmunk felett. . .

De szüntessétek bánatkönyveitek folyását, kedves gyermekek! mely boldognl tanítónők elköltözése fölött érzett keserű fájdalom hatása alatt megeredt! lepje el ifju arczotokat a bánat sötét fellege helyett az öröm hajnalpirja, hisz nem a halál rémes arca van itt, nem temetés ez, nem! hanem a legszentebb menyekzői ünnepej!

Igenis, menyekző van ma és ez nem temetési, hanem

lakodalmi menet: hisz azt jelenti, miszerint ma egyesült az Üdvözítővel az ő egyik legkedveltebb jegyese, tisztelendő Horváth Zsófia, hogy a mennyei örömeket — melyeknek valódiságában vetett rendületlen hitte folytatta pályafutását e siralomvölgyben — élvezze imádozó Jegyese birodalmában örökkön örökké.

Azért, mig teleszórjátok e koporsót, melyben halhatatlan lelkének porhüvelyé pihen — virágokkal: ne feledjétek el kedves gyermekek! a feledhetlen emlékü főnöknő dicsőült szellemének kegyes anyai tanácsait; kövessétek éltetek folyama alatt ama magasztos igazságokat, melyeket tőle tanultatok, hisz az ő ajkai mondák pár órával azelőtt, hogy örökre elnémultanak, az igéket:

„Ha szeretétek közül valaki meghal: ne adjátok tetlen kesergésnek magatokat, hanem imádozzatok és dolgozzatok; meglátandjátok, úgy enyhületet nyer szívetek sajtó bánata.”

Legyetek olyanok, azt izenik általam azok a meghidegült anyai ajkak, a minőknek ő titeket nevelni igyekezett. Mert ha van valami a földön, a mi által az emberi művelés terjesztése érdekében fáradozott üdvözült lélek mennyei örömet fokozni lehet: az nem lehet más, mint a tőle eltanult szép és igaz elvek szerint végbevitt eszelekedet, az ő ideáljának megvalósítására irányult kitartó buzgalom és lelkesedés.

Ti, rendtársai, testvérei, kik távoli vidékekről ide zárándokoltatok, hogy szeretett barátnőknök égi Jegyeseetekkel való egyesülésének ünnepején jelen legyetek: ne esüggedjétek boldog rokonotok elköltözése miatt! . . .

Ha láttok az égen egy fényes csillagot, mely társainál szebben ragyog, ha megpillantótok a légen egy hóféhér galambot vagy a földön egy szerény ibolya virágot; gondoljátok elköltözött feledhetlen barátnőtok, rendtársatok fényes, tiszta szelid és mindenek fölött szerény szellemére, mely a mig lángoló szeretettel, az önfeláldozás határáig menő jószággal viszonozta mindenha igaz szereteteket: nem mulasztá el úgy intézni munkás élete minden lépteit, hogy a szeretetnek és esaládnak, mely őt kiváló gyermekének vallani szerencés volt jó hirneve öregbedjék s a jobbik kebelében iránta szeretetteljes bizalom ébredjen.

Mit szóljak hozzátok oh szülők?! A ti vesztésétek megmérhetetlen, azért a ti fájdalomtok, érzem, a legnagyobb. Hisz ti nem kevesebbet, mint másodmagatokat — énetek jobbik felét vesztettétek el.

Mert valóban mindnyájunk képviselője volt a szelid, jó főnöknő.

Ugyanis, mig mi a mindennapi kenyér megszerzése körül fáradoztunk, anyagi gondokkal vesztőtünk egész nap, hogy esaládjaink részére az élet legelemibb feltételeit biztosíthassuk: addig az, a boldogok hónapja szállt dicsőült szellem a jó nővérekkel egyetemben azért küzdött, hogy betöltse szellemi elledellel kicsinyeink lelkeit; az égiek felé irányítsa vágyteljes zsenge sziveiket, a vallásos hit megszentelő malasztját árasztván reájok, midőn megtanította őket az irás azon örökké igaz igéire: „Keressétek előbb az Isten országát és az ő igazságát, a többi majd megadatik néktek!”

Csoda-e, ha nem találók szavakat, a melyekkel a szülők vesztéséget eszelhetném?!

Azért a helyett, hogy envigasztalásomra hasztalan fáradozással szavakat keresnék, hozzád folyamodom dicsőült Szellem,

azon a szülő és pályatárs szívében fakadó forró esedezésemel: könyörögj érettünk a mindenség Alkotójánál, hogy ama magvak, melyeket gyermekeink szívében elhintettél, Istennek tetsző szép plántákká fejlődjenek! kérjed égi Jegyesedet, miszerint, hogyha felvilágosodott nagy szellemed nélkülözésének közös fájdalmában osztoznunk kell: tartsa meg elköltözésed folytán fölig árvaságra jutott gyermekeink javára az édes anyát; hogy adjon szent kegyelme e nemes közönség leány-növelő intézetének élére oly vezetőt, kit kötelességérzete, fenkölt szelleme, pályája szeretetétől lángoló szive nyomdekaidba lépni méltóvá tegyen, s ki oly odaadással, lángbuzgalommal munkálkodand az Úr szőlőjében, mint te tevéd, míg elnyerted az üdvözültek koronáját.

Küldj vigaszt a megszorodott lelkeknek, égi malasztot a csüggedező szívűeknek, s míg felmutatod Isten színe előtt legbuzgóbb alázattal bemutatott áldozatainkat: imádkozál az erény diadaláért.

Ne feledkezzél meg rólunk a boldogok honában, a mint mi megőrizzük szeplőtelen lényed tiszta emlékezetét, midőn áldó imánk között rebegjük el sírod szelén a végső búcsusztót, hogy: adjon az Isten örök nyugodalmat neked és az örökké tartó világosság fényeskedjék neked!

Isten veled! Elj boldogul!

Erzsébetvároson, 1892. június 11-én.

Márton Dávid.

Adomák.*

Simor cardinalis Bécsből jött haza. Tardoskedd mellett kiszállt, megnézte Jánosháza nevű pusztáját. Jövetelét senkinek sem engedte hírül adni, de Thurner ispán megüzente Krigler apát, tardoskeddi plebánosnak. A cardinalis ott találja a gazdatiszti lakásban:

— Hogyan tudta meg apát úr, hogy ide jövök ma?

Krigler nem akarta elárulni a tisztet, azt mondá:

— Eminentissime Domine! Ex inspiratione!

— Quid?! Pingues homines non solent habere inspirationem, — tantum instinctum.

*

Kremeringer tudta, hogy Oltványi István, temesvári kanonok, róla azt hiszi, hogy nagy stólat vesz. (Szegedben szabad stóla van.) Oltványi egykor Szegedre ment és a prépost. hoz szállt be. A prépost már délután 30 frtot átadott az egyik káplánnak, hogy vacsora után mint temetés díját adja át neki. Vacsora után a három 10 frtost átadja a káplán azon megjegyzéssel, hogy a temetést kifizették. Oltványi nagyot néz és kérdi:

— Miféle temetés volt az, 30 frtért?

— Hát milyen lehetne 30 frtért? Egy pap paláttal, felelte.

— Per amorem Dei! szörnyűködött Oltványi... Hát ha infulával temet, mennyit vesz? kérdi tovább.

— Mennyit? — mondja Kremeringer, akkor azt kérdezem: hány háza van, és egy biztosan ráemejt!

* Mutatvány Babik József „Noviczius Gaudenczius” cz. művéből.

Vaiami nagy járvány volt, s a szentmártoni főorvost a megye annyira igénybe vette, hogy utóbb a szentmártoniak maguk leginkább szűkölködtek orvosban.

Novák Chrysostomhoz a szent Benedek rend akkori főapatjához körüllevő helyiségbeli jobbágyok naponkint üldözték hol a bírót, hol a jegyzőt, hogy a hathatós közbenjárásával egy orvost kieszközölni kegyeskedjék; éppen azért tehát Novák is minduntalan írta a levelet az alispánhoz, ki történetesen nem a legjobb barátságban volt a főpáttal, és bízhatólag azt is elfeledte, hogy a szentmártoni főorvost éppen ő vette igénybe, daczára annak, hogy Pestről és egyéb helyekről szinte hozattak segédorvosokat; de Szent-Mártonba mégsem került egy is.

— Tekintetes alispán ur, mondja a megyei kiadó, a szentmártoni főapat tán ma már a huszadik levelet írja orvosért. — Mit feleljek neki?

— Írja meg neki a levelet ezen szavakkal:

— *Méltóságodnak elég módja van az erszénybe nyulni: azért ha orvos kell: tartson külön; és a megyétől ne kérjen, és nem is kap, punctum.*

A kiadó épen ezen szavakkal írta meg a levelet, és Novák hiában könyörgött, hanem megtartotta a leczkét máskorra, midőn alkalma lesz visszafizetni.

Megszűnt a ragály, az orvosok visszamentek Pestre vagy oda, honnét jöttek; hanem pénz nélkül nem lehetett eleresztene őket, s minthogy erre a célra önkéntes ajánlatok gyűjtése volt a gyűlésen megrendelve, — ideiglenesen más pénztárból fizetettek ki. Ezen hiány kipótlására megírták a fölszólító leveleket az alispán aláírásával, és egy példány Novákhoz címzették.

— Ejnye, ez már mégis impertinentia! mondja a főapat, előkeresve azt a levelet, melyben punctum volt, s minthogy elég hely volt a levélben, Novák sajátkezűleg írta a választ; de oly sajátyszerűen, hogy a szokásos írásjegyek helyett a jegyeknek neveit szóval írta ki.

„Tekintetes alispán uram (fölkialtójel)

Mikor én a tekintes alispán urtól orvost kértem (koma) azt tetszett felelni (kon a) hogy elég módom van erszényemhez nyulni (pontos vessző) s én orvost nem kapok (punctum) Most azonban azt írja a tekintetes ur (koma) hogy a költéségek fődözéséhez én is járuljak (fölkialtójel) mire aztán én meg azt felelém (kettős pont) hogy egy fillért sem adok (punctum és pauza).“

*

Felső-Magyarország egyik városában egy protestáns doktor katolikussá lett.

— Barátom, szólt másnap egy kath. ember protestáns barátjához, a te vallásod nagyon beteg lehet.

— Ugyan miért? kérdé Kalvin követője.

— Azért, mert még az orvos is lemond róla.

*

Egy erdélyi püspök gyakrabban meglátogatta a püspöki megyéje területén levő tanintézeteket, s ily alkalmakkor órákig elkérdezgette a növendékeket; végül különféle ajánlékok szétosztásával szokta volt befejezni a többnyire rögtönzött látogatást.

Egy alkalmával egy székely faluban lévén iskolalátogatáson, a jól felelő növendékeket egy-egy szent képpel ajándékozta meg. Egyik a megjutalmazott székely

Kulcsok közül örömeiben addig mutogatta társainak a kapott képet, míg az a kíváncsi kapkodás közben ketté szakadt. A megképtelenedett félnek szintén jelenlevő anyja e nagy kárvallás miatt boszus sopánkodásra fakadva, a püspök füle hallatára ekkép korholta meg vigyázatlan csemetéjét:

— Ejnye, hogy a suj egye meg a dógodat, málszázju ostoba köjke! Hát ugy kell vigyázni arra, a mink van? Az igaz, hogy még az is bolond, a ki az ijjen haszontalan pszitónak valamit a kezibe ad!

*

Mikor a magyar orvosok és természetvizsgálók Rimaszombatot boldogították vándorgyűlésükkel, a derék város polgárai egyebek közt táncvizigalmat is rendeztek tisztelőkre.

A vidgó vendégek közt két fiatal pap is volt, már akkor hírneves, tudós, később püspök mind a kettő. (A neveket nem áruljuk el.)

A két tisztelendő élénk szemléletébe merült a táncmulatságnak, midőn egyikök észre veszi, hogy a terem egyik sarkában egy feltűnően esinos hölgy már régóta árulja a petrezselymet, a nélkül, hogy a nemes fiata ságnak észbe jutna őt táncolni hívni.

— Te Arnold, szólítja meg társát az egyik, nézd csak azt a kedves hölgyet amott. Ugyan mi oka lehet, hogy nem viszik táncolni?

— Jer, kérdeztük meg, viszoná Arnold, s mindketten a kérdéses hölgy udvarlására siettek, hol Arnold azzal a finom elegáns udvariassággal, mely őt a hölgyek körében is oly szeretetre méltóvá tette, fordult a hölgyeskéhez:

— Kegyed, kedves kisasszony, nem tánczol?

A kisasszony összeránczolta a homlokát, s haragos tekintetet vetett a kérdőre. Majd nem egészen szirénhangon, egész lakonikus rövidséggel így felelt:

— Nem.

Arnold urat azonban eme kissé zord fogadtatás egy cseppet se hozta zavarba. Nyájas mosoly vonult végig finom ajkain, s folytatta a megkezdett társalgást.

— És, — ha megengedi a részvevő kérdést — mért nem tánczol kegyed?

— *Mer fáj a taópan* (talpam)!

Kisebb közlemények.

— **Hitélet.** Bekopogtatok a szerkesztő urhoz, nem kételkedvén, miszerint hitéletünkre vonatkozó tudósításaink kedvesen fogadtatnak a t. olvasó közönség által is.

Az ész és szív rendeltetésénél fogva a tökély után vágyódik, azonban vágyait csak a hit világa képes betölteni. Hogy az emberiség általában bölcsesé fejlődjék, ábránd, mert csak egy lény tökéletes s az az Isten. Mert habár az ifjúság rózsás utjain járдалunk is, számtalanszor tövisek vérzik meg lábainkat! Midőn érzed, hogy senkiben többé nem bízhatol, midőn a kétségbeesés örvénye tántog feléd, s közel vagy a pillanathoz, hogy a nyomorúság hullámai összecsapjanak fölötted: az Isten akaratán megnyugodni tanító keresztény vallás,

az emberi nemzet közboldogságának e talizmánja nyujt biztos menedéket és révpártot.

„Kinek az ég alatt senkije sincsen,

Ne féljen, felfogja ügyét a jó Isten“. —

Szemeink most is reménytel csüngenek egy jobbletén; várjuk és várjuk a boldogság kiburkolódását a zord sötétség köpenyéből, várjuk az idő lelövelését a magas égből, megtisztítandók a megromlott elemeket, felütítendők az elsatnyult gyökereket, összekötendők a szétmálni készülő állam és egyház részeket — szóval megújítandók az egész katolikus világot. A gondolat megfejthetetlen módon hat a testre; talán az ember a világ nagy testének a gondolata . . .

Kinek ne örvendene lelke, hogy daczára, hogy sok eglyt gunyoló hinti konkolyát a tiszta buza közé: a vallásos buzgóság e szép hazát lakó ker. kath. ép szivéből korántsem halt ki, hanem Istennek hála! mindinkább és inkább erősb gyökeret ver, tenyész, virágozik, sőt érett gyümölcsöket is hoz ama nagyobb s kisebbszerű áldozatokban, melyek az egyházi-lapok bizonyossága szerint ő Felsége jubileuma alkalmával is országszerte tétetnek.

A kegyeletnek ily fénylő napja virradt ránk június 13-án Mikházán. — „Bekees alatt Nyárád tere“ e hegykar alatt s völgy forrásnál terül el a kies fekvésű Mikháza. Akárhoi s akármerre tekintünk örvendve mindenütt jólétre találunk.

Földjeinken mindentéle zöld vetemény virul, a bánátihoz hasonló szép buza s gazdag rozs arany hullámai áldással rengek. Hegyeink borágai biztatgatnak egy jobb jövőre. Mikhának látásán örvend a gazda szíve.

Mikházán az erős és jámborlelkű szerzetesek vezetése alatt kitűnő gazdászatot találunk, mely ránk a lehető legjobb batással van; elvégre az édes anyaföld, „mely ápol és eltakar“ nem a dudva és bojtortján rideg bazája, hanem az ipar és szorgalomé lévén felküzdi magát a már jelesek sorába.

¹/₂ 11 kor Nagyságos Csiki Péter t. kanonok, k. remetei plebános ur a szerezet mélabus hangjainak zugása mellett, lengedező zászlók alatt a legméltóságosabb oltári szentséggel ünnepélyes körmenetet tartva a szt. mise áldozatot mutatá be a papság fényes segédlete mellett. Szántó István hodosi plebánosnak jutott a legszebb, s megtisztelő föladat hirdetni az igét. Kettős örömuap — mondá: Szent Antal keddi bucsuinak az évi bezárása és az immaculata Szent Szűz lurdí szobrának fölszentelése. E velős, kenetteljes, a nap és ünnepély méltóságát föltáró, általános figyelmet gerjesztő szt. beszédnek ecsetelése nem a tudósító tollát, hanem a szívet és emlékezetet illeti. —

Ezek után celebráló Nestorunk az Isten és sz. Anyánk szeretetétől lángoló: Bereczki Antal és neje Janka Rózália által 152 frton hozatott, embernagyságu, a remény mosolyát sugárzó, a ker. kuitus méltóságában pompázó szobrot szentelte föl. Zöld koszorús, fehérruhás, kék övvel fölékesített ártatlan kis leányok körülvéve az ájtatoskodó ezreitől képeztek rózsáskertet a Mária oltárán föllállított szobor előtt. Mire az irigy takaró föllebbent, a diésfényben sugárzó mennyei Királyné anyai áldását hinti igaz tisztelőire, kik pártfogásáért szív- és lélekben hozzá esedeznek.

A morzsánként föltre rakott fillérek garmaddá nőnek idővel! áldás szálljon a nemes szívű házaspárra, és nyugtassa meg azon boldogító öntudat, hogy Isten, Szűz Anyánk iránt kitüntetett vallásos érzelmeiket a boldogok hervadhatlan koszorujával jutalmazandja.

A végzett ájtatosságot ebéd követte. Ferenczi György házfőnök, kinek-e gyönyörű szobor buzgóságának üdvös szüleménye — előzékeny szívessége; Nagy Ferencz, ki lelkében nem ingadoz, mert hite erős, reménye biztos, szeretetében pedig viszonyos, melyet megoszt mindenkivel és a jó Gusztai bácsi ölelő testvéri karokkal fogadának mindnyájunkat a szeretet asztalához.

Együtt valánk: Csiki, András, Riskó, (omne trinum perfectum) Selyének jegyese, Szántó, az örvendő házaspár, Borsos Mihály k. remetei kitanító, ki ma is, mint épen áldozó esütörtökön, varázserevével költi fel, majd gyönyörű bariton soloiban, majd a nép által is ismert énekek vezetésében — az isteni tiszteletré összesereglett nép szívében a buzgóságot.

Köszökás szerint az ebéd után a felhevült keblek őszinte nyilatkozatokban törtek ki, és magasztaló, jót kívánó, lelkes üdvözlések közt poharak üritettek.

Ime, halvány zöld lombja a hit fájának! E hitbuzgalom a vidéken is egy szebb jövőnek reményére jogosít. Miért is meg fognak az érdemettek bocsítani, ha tetteik a nyilvánosság elé hozva egyrészt tartozó elismerésben részesülnek, másrészt pedig a szentséges Szűz iránti vallásos tisztelet ébresztéséül állíttatnak fel. —

G.

— **Vidéki levél.** Azon elvből indulva ki, hogy a jó, példa vonz — bátor vagyok szerény soraimmal alkalmatlan-kodni, kérve a főtisztelendő Szerkesztő urat, hogy annak becses lapjában helyet adni szíveskedjék; erős lévén meggyőződés, miszerint azokkal — a hitközöny e virágzó korszakában szent vallásunknak némi szolgálatot tehetek.

Nem akarok, mert nem is tudnék, holmi értekezést írni, csakis egy szegény, a többi hitközségektől teljesen elzárt s egyéb felekezetek közé ékelt róm. kath. hitközség hitéletét szeretném néhány vonással esetelni.

Mert igazán megható az és dicsőség egyházunkra, hogy ily körülmények között, — midőn alig vagyunk összevissza félszázan — 10–15% a másik gör. kel. felekezettel szemben, nem is számítva a többieket, mégis nálunk van a jogar s miénk az elsőség. —

Kitűnik ez minden alkalommal. — Kitűnt Ő Felsége jubileuma alkalmával, de kitűnt különösen fölséges ünnepeken, Úrnapiján — midőn nem volt szem, mely meg ne telt volna a meghatottság könyűivel, látva azt a szent áhitatot, melyet nem csak a mi esekély számú hiveink, hanem a tulnyomó számban jelen levő más felekezetiek is kifejtettek akkor, — midőn ágyuk dörgése s a katolikus és gör. keleti templom harangjainak zugása közt végeztük a piacon felállított esinos sátorokban magasztos szertartásainkat.

Megtelték szemekünk a meghatottság könyűivel, — de egyszersmint büszke önértzet tölti el kebleinket ilyenkor látva, mint diadalmoskodik egyházunk minden alkalommal a szakadárak fölött s mint telik be Üdvözítőnk ígéréte; „a pokol kapui nem vesznek erőt rajta.“

S kié az érdem nálunk mindezekért? — Ki tehet

azt, hogy a hitközségben — hol a hitélet már-már teljesen elzüllött, ily hitbuzgóság ébredjen? — Ki tehetette azt, hogy a többi évekkkel szemben — midőn alig egy-két hívő végezte a husvéfi szent gyónást — most az első áldozó gyermekeken kívül egész sereg tett buzgón eleget az egyház parancsának? — Ki vitte ki azt, hogy egyházunk, — mely az utóbbi időben teljesen elnyomatott a tulnépesebb s gazdagabb gör. kel. egyház által, most büszkén emelkedik fölül s minden ünnepélyes alkalmakkor falai közt láthatja a más vallásbeli intelligens elemet? —

Ki más, mint szeretett plebánusunk főtisztelendő Miske Gyula úr — ki hatalmas szónoklataival oda hatott már, hogy ily alkalmakkor másképp elég nagy, szép templomunk, mely szintén az ő buzgalmának köszöni mostani esinos és díszes állapotát — szűknek bizonyul a hallgatóság befogadására.

Ő az, ki ezen elszigetelt helyen munkálja buzgón az Ur szőlőjét s hogy mily eredményekkel, azt az eddigiek után igazolja az is, hogy egy itteni hivatalnok unitárius vallásu nejét s gyermekét ép most oktatja szentegyházunk tanaira — hogy őket ennek kebelébe visszavehesse.

Találjon jutalmat hivei szeretetében s adjon az Ég sok oly derék — szent hivatalának buzgón élő papot egyházunknak, hogy így az ők lelkes buzgóságuk mielőbb meg-hozza az Üdvözítő által megígért — „egy akol és egy pásztor“-t.

Hunyad-Dobra, 1892. június 19.

Miles.

NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Püspök Urunk Ő Nagyméltósága** gyöngélgedik, s így kénytelen volt a folyó hómásodik felében a bányavidéki esperesi kerület némely plebániájában megtartani szándékolt bérmautját ez idő szerint — bár nagy fájdalommal — elhalasztani.

— **Jótekonyság.** Püspök Urunk Ő Nagyméltósága a jobbágyfalvi róm. kath. új iskola építésére 1200 frtot; a vajda-hunyadi róm. kath. iskola kibővítésére 1200 frtot; a nyéni (Türkös filialéja) róm. kath. fiókhitközség új harangjaira 242 frt 80 krt; a magyarigeni róm. kath. templomnak 180 frttal vett harmoniumot a gyergyóremetei tűzkárosultaknak 150 frtot; a csikmenasági templom javára 125 frtot; a pusztakaláni (Piski filialéja) hitközségnek egy harmonium beszerzésére 50 frtot; péterfillérre 51 frtot; különböző segélyezésekre legkevesebb 115 frtot méltóztatott saját pénztárából legkegyelmesebben adományozni.

— **Papszentelés.** Püspök Urunk Ő Nagyméltósága a folyó évben végzendő papszentelésre, melyet három napi szent gyakorlat előz meg, f. évi július hó 5, 6, 10 és 12-ik napját méltóztatott kitűzni.

— **Kinevezés.** Püspök Urunk Ő Nagyméltósága Dr. S a l z b a u e r J á n o s kegyesrendi áldozó papot, kolozsvári főgymn. r.-, egyetemir. tanárt s a szent József főnevelde igazgatóját a püspöki Szentszék tiszteletbeli ülnökévé méltóztatott kinevezni. Ezen magas kitüntetés egy oly férfit ért, ki papiés tanári pályáján egyaránt kiváló és ritka érdemeket szerzett magának. Eljen még soká!

— **† Wieder Gyula** tanártársunk — a mint azt lapunk megelőző számában szomoruan jeleztük — f. hó 18-án az Urban elhunyt. Halála nem jött váratlanul, hiszen az életének fáján rágódó súlyos kórnak halálos pusztítását aggodva és bánkódva szemléltük és mégis könnyes szemekkel állottunk sírjánál, a mely egy képzett és buzgó tanárt, egy jó barátot s egy boldog férjet takart el — fájdalom — örökre. Főgymnasiumunk tanártestülete a következő gyászjelentést adta ki:

„A gyulafehérvári r. k. főgymnasium tanártestülete szomoruan tudatja, hogy feledhetlen kartársa Wieder Gyula főgymn. rendes tanár, a budapesti philologiai társaság, a magy. természettudományi társulat, a magyarországi néprajzi társaság, az erdélyi muzeumegylet bölcselet, nyelv, történettudományi szakosztályának rendes tagja, és a helybeli főgymn. önképzőkörének vezetője f. hó 18-án reggel 11 $\frac{1}{2}$ órakor, életének 28-ik, tanárkodásának 5-ik évében a halotti szentségek áhítatos felvétele után, tüdősorvadásban jobblétre szenderült. A megboldogult földi részét ugyan e hó 19-én d. u. 5 órakor kísérik örök nyugalomra s lelkéért az engesztelő szt. mise-áldozatot f. hó 20-án d. e. 10 órakor fogjuk a püsp. székesegyházban az Urnak bemutatni. Nyugodjék békeségben! Gyulafehérvár, 1892. jun. 18. A gyulafehérvári r. k. főgymnasium tanártestülete“. A boldogult temetése f. hó 19-én d. u. 5 órakor volt az öt megillető tisztség és részvét mellett. A szertartást a háznál nagys. és ft. Bálint Károly apát-kanonok ur végezte ft. Agótha Balázs, Bálinth György, Vass Albert tanárok segédkezése mellett. Innen a temetőbe ft. Pál Antal sz. széküi ülnök és tanár kísérte az előbb említett segédlettel. A sírnál Zlamál Agost tanár mondott egy végső Istenhozzádot a tanártestület és ifjuság nevében, a mely után a papnövelde dalárdája énekelt még egy szomorú gyászdalt s dühörögve hullottak a hantok a kóporsóra, a melyben sokat szenvedett kartársunk pihen. Legyen emléke áldásban s lelke lelje meg a hön óhajtott örök boldogságot!

— **Köszönet nyilvánítás.** Forrón szeretett, feledhetlen férjem, illetve fiunk és vőnk Wieder Gyula főgymnasiumi tanárnak f. hó 18-án történt nagyon is korai gyászos elhunytá alkalmából az őszinte részvét számos jeleivel oly sok oldalról lettünk megtisztelve és drága halottunkat oly számosan kísérték utolsó útjára, örök nyugalomra, hogy nem vagyunk képesek mindenkinek egyenként átadni köszönetünket: azért fogadják a főtisztelendő papság, a tekintetes tanári testület, a papnövelde énekkara és a tanuló ifjuság, továbbá mélyen tisztelt barátaink és ismerőseink ez uton legbensőbb és legfőbb köszönetünket, azon szívünk mélyéből fakadó óhajjal, hogy a mindenható Isten áldva áldja meg mindnyájokat. Gy.-Fehérvár, 1892. június 20-án. özv. Wieder Gyulané sz. Páska Zsuzsanna. Wieder Antal és neje. Páska János és neje.

— **Halálozás.** Folyó hó 9-én a komoly esti órákban egy hihetetlennek látszó hír terjedt el Erzsébetváros közönségében: a főnöknő hirtelen rosszul lett, hirtelen meghalt! E mindnyájunkat megrázó gyászos eset láttára, mint a nagy veszély idején, elkábult szellemünk, megkövesedtek ereink, szótlanokká lettek ajkaink, csak a tanítványok ostromló kérdései, s azután a bázakban kitörő zokogások jelezték a megdöbbentő valóságot. Isten kezében életünk, egy perc alatt megsemmisülhetünk; néhai Horváth Zsófia elhunytából egy állandó lecke az élőknek. E hó 11-én d. u. 4 órakor elhelyeztük a drága hamvakat oda, hol a testvérek egymást mint szomszédot üdvözölhetik, néhai Csat Margit sírhalma mellé. Ez alkalommal a városi közönség osztatlan részvétét annyi bensőséggel, a valóságos ihlet annyi szépségével, az elhunyt nevéhez méltóan Márton Dávid gymn. tanár tolmácsolta egy megható beszédben*). A v é d i k L.

— **Nyilvános köszönet.** Ft. Betegh Imre gyergyó-remetei esperes-plebános és aranyisés áldozópap lapunk utján fejezi ki leghálásabb köszönetét kegyelmes főpásztor Urunk Ő Nagyméltóságának, ki a gyergyó-remetei elégettek részére 100 frtot s a tanító és tanítónő részére pedig 50 frtot méltóztatott legkegyesebben adományozni.

— **Az érettségi szóbeli vizsgálatok** a gyulafehérvári főgymnasiumban Dr. Finály Henrik tanker. h. főigazgató és Dr. Szamosi János ministeri biztos elnöklete alatt f. hó 18, 20 és 21-én folytak le. Érettségi vizsgálatra jelentkezett 43 tanuló, — az írásbelin elbukott 5, a szóbeliről visszalépett 2. A szóbeli vizsgálatot tett 36 tanuló közül jelesen érett 1, é. p. Szilveszter Ferencz papnövelde, — jól érett 11, — egyszerűen érett 18, — egy-egy tantárgyból 2 hó mulva teendő javító vizsgálatra utasítottatott 6.

*) Lapunk mai száma hozza.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: ZLAMAL AGOST.
Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BELA, KORÓDY PÉTER, VARGA SANDOR, VASS ALBERT.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárról.